

Z. D. LANDO: MÆLKEHANDEL.

Det Schönbergske Forlag. 1938. 432 Sider.

Endelig udkom Docent, Dr. phil. Z. D. Landos længe ventede Værk »Mælkehandel«, som Tidsskriftets Læsere i et tidligere Nummer fik en lille Forsmag paa igennem Afhandlingen om »Københavns Konsummælk og dens Handelsvej«.

I det nu foreliggende Arbejde behandles hovedsagelig de markeds-mæssige og driftsøkonomiske Forhold inden for denne Branche, idet der dog i første Række er taget Sigte paa Hovedstadens Forsyning med Konsummælk. Da Bogen er skrevet i en klar og letfattelig Stil og tillige giver udtømmende Besked om det foreliggende Emne, kan enhver, der er interesseret heri, læse den med Udbytte. Af Branchens egne Folk kan den anvendes som Haandbog, til hvilket den egner sig fortrinligt, ikke mindst paa Grund af sit fyldige Emneregister.

I en længere historisk Indledning, hvor vi præsenteres for Resultaterne af et stort Granskningsarbejde, fremsætter Forfatteren en detailleret Redegørelse af Stadens Mælkforsyning lige fra Begyndelsen af det 17' Aarhundrede og til Aarene før Verdenskrigen.

Om vor Tids københavnske Konsummælk faar vi at vide, hvor, af hvem og under hvilke Forhold den produceres, om dens Transport til Byen og hvem, der distribuerer den her, samt paa hvad Maade dette sker. Ligeledes klarlægges Mælkehandelens Teknik og Forholdet mellem dens forskellige Formidlere.

Interessantest er dog ubetinget Bogens Pris- og Omkostningsbetragtninger, til hvis Klarlæggelse Forfatteren har indsamlet et fyldigt Materiale fra det praktiske Liv. Herunder faar vi saaledes at vide, hvordan Mælkenoteringen, der danner Grundlag for Afregningen mellem Producent og Grossist, beregnes. Dette sker ved en Sammenlægning af Mælkens Fedtværdi efter Smørnoteringen, (der i Modsætning til Mælkenoteringen er et Prisudtryk bestemt af Tilbud og Efterspørgsel), Skummetmælksværdien efter Gennemsnittet af dens Foderværdi og dens Værdi i Handel og Vandel, Fragten til København og endelig Aarstids-

Z. D. LANDO: MÆLKEHANDEL.

Det Schönbergske Forlag. 1938. 432 Sider.

Endelig udkom Docent, Dr. phil. Z. D. Landos længe ventede Værk »Mælkehandel«, som Tidsskriftets Læsere i et tidligere Nummer fik en lille Forsmag paa igennem Afhandlingen om »Københavns Konsummælk og dens Handelsvej«.

I det nu foreliggende Arbejde behandles hovedsagelig de markeds-mæssige og driftsøkonomiske Forhold inden for denne Branche, idet der dog i første Række er taget Sigte paa Hovedstadens Forsyning med Konsummælk. Da Bogen er skrevet i en klar og letfattelig Stil og tillige giver udtømmende Besked om det foreliggende Emne, kan enhver, der er interesseret heri, læse den med Udbytte. Af Branchens egne Folk kan den anvendes som Haandbog, til hvilket den egner sig fortrinligt, ikke mindst paa Grund af sit fyldige Emneregister.

I en længere historisk Indledning, hvor vi præsenteres for Resultaterne af et stort Granskningsarbejde, fremsætter Forfatteren en detailleret Redegørelse af Stadens Mælkforsyning lige fra Begyndelsen af det 17' Aarhundrede og til Aarene før Verdenskrigen.

Om vor Tids københavnske Konsummælk faar vi at vide, hvor, af hvem og under hvilke Forhold den produceres, om dens Transport til Byen og hvem, der distribuerer den her, samt paa hvad Maade dette sker. Ligeledes klarlægges Mælkehandelens Teknik og Forholdet mellem dens forskellige Formidlere.

Interessantest er dog ubetinget Bogens Pris- og Omkostningsbetragtninger, til hvis Klarlæggelse Forfatteren har indsamlet et fyldigt Materiale fra det praktiske Liv. Herunder faar vi saaledes at vide, hvordan Mælkenoteringen, der danner Grundlag for Afregningen mellem Producent og Grossist, beregnes. Dette sker ved en Sammenlægning af Mælkens Fedtværdi efter Smørnoteringen, (der i Modsætning til Mælkenoteringen er et Prisudtryk bestemt af Tilbud og Efterspørgsel), Skummetmælksværdien efter Gennemsnittet af dens Foderværdi og dens Værdi i Handel og Vandel, Fragten til København og endelig Aarstids-

og Interesstillæget, som er Godtgørelse for de ekstraordinære Udgifter, der er forbundet med Levering af Konsummælk, samt for eventuelt Tab ved kun at faa Mælkens Fedtværdi afregnet indtil 3,65 %.

Den til Stadighed stærkt diskuterede Detailpris (35 Øre pr. $\frac{1}{2}$ Flaske Sødsmælk) opløser Forfatteren i følgende 3 Bestanddele: Mælkens Indkøbspris 40 %, Mejeriomkostninger 20 % og Distributionsomkostninger 40 %, hvilket vil sige, at Totalmarginen, der er Differencen mellem Mælkens Konsumentpris og dens Producentpris, udgør 150 % af Indkøbsprisen. Det bemærkes dog, at denne Procent er temmelig udsat for Forskydninger som Følge af Ændringer i Indkøbsprisen, hvorimod den nominelle Totalmargin paa Grund af sin nære Tilknytning til den menneskelige Arbejdskraft, hvis Pris er bestemt af Løntariffer, har noget stift og lidet foranderligt over sig. Ved en Sammenligning med andre Storbyer, der har en tilsvarende Distributionsform, fastslaaes det, at Totalmarginen der udgør de samme Procenter, nemlig 150 af Indkøbsprisen, hvorimod denne Margin i Oslo og Stockholm kun udgør Halvdelen eller ca. 75 % af Producentprisen, som Følge af at disse Byers Mælk sælges i Løsmaal og for det meste afhentes i Mejeriernes Udsalg.

Videre deles Distributionsomkostningerne i 7 Øre til Detaillisten og 7 Øre til Grossisten, hvoraf sidstnævnte Beløb atter spaltes i 2,5 Øre til Handels-, Administrations- og Kørselsomkostninger, 4 Øre til Returtab og 0,5 Øre til Grossistens Nettoavance. Tabet paa Returvarerne (Disses samlede Gennemsnit hævdes at udgøre fra 10 til 30 %, alt efter Forretningens Art og Aarstiden), som Forfatteren kalder »Mælkehandelens Svøbe«, gøres til Genstand for en ret indgaaende Omtale, ligesom der udførligt redegøres for Returtabets kalkulatoriske Beregning.

Efter en Gennemgang af de enkelte Omkostningsposter og nogle Betragtninger om Ansættelsen af en gros Priser i Tilknytning til de officielle Noteringer — for altid at være sikre paa at opnaa en passende Pris for de ofte meget store en gros Leverancer — bringes for $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{8}$ Flaske Sødsmælk stærkt specificerede Prisberegninger, gældende for Vognsalg og udvisende Nettofortjenester paa henh. + 0,10 Øre, ÷ 0,13 Øre og ÷ 0,40 Øre eller + 0,28 %, ÷ 0,70 % og ÷ 4,45 % af Detailprisen. Tilsvarende Beregninger af Prisen paa Fløde viser, at det er paa denne Vare, Mejerierne skal tjene deres Penge.

Iøvrigt omtales de særlige Vanskeligheder for denne Branche ved forud at beregne og ansætte de rette Priser nemlig: Ukendskabet til Mælkens Indkøbspris i Salgsøjeblikket (Mælkenoteringen fastsættes om Torsdagen for det i den forløbne Uge leverede), Vanskeligheden ved

forud at beregne Reserve- og Returnængdernes Størrelse og Anvendelse og den praktiske Umulighed: at ændre Liter-Detailprisen med mindre end 2 Øre ad Gangen.

Ved Kalkuleringen af Erhvervsprisen for Raavarerne behandles som noget ganske specielt det »værdimæssige Svind«, der holdes skarpt adskilt fra det mængdemæssige Svind, og som skyldes Tabet paa Reserverne, som man i Mælkehandelen er nødt til at holde rede til Supplering af det forventede Merbehov.

Fremhæves skal ogsaa Forfatterens Synspunkter vedrørende Nettofortjenesten samt den anvendte Metode for Opløsning af Totalmarginen. I sidstnævnte Tilfælde gaar Forfatteren frem efter det konstruktive Kalkulationsprincip,¹⁾ hvorved hans Redegørelse faar større Almengyldighed end ved den ellers gængse Fremgangsmaade, der raat uleder Omkostningerne af en Del Driftsregnskaber.

Om det Offentliges Stilling til Konsummælken og Forbruget af samme faar vi ogsaa nøje Besked i et Par længere Kapitler, ligesom Mælkehandelen i Provinsbyerne og i flere skandinaviske Storbyer er taget op til nærmere Belysning.

Som Afslutning af Bogen gennemgaas Fordelene og Ulemperne saavel ved Centralisering som ved Koncessionering af hele Mælkehandelen. Om Forfatterens Syn herpaa danner man sig bedst et Skøn ved Læsning af følgende Citat fra Bogens Side 376 ff: »Vort hjemlige Konsummarkeds Forsyning med Mælk foregaar ved spredt Fægtning. Her er det tiltrængt at have et Organ, der kunde føre Kontrol med Tilførslernes Størrelse. Mejerimælk maa ikke søge lejlighedsvist og tilfældigt Afløb, hvilket navnlig sker paa Landets største Afsætningsmarked, Hovedstaden. De Underbud, hvorved Produktionsmejerierne skaffer sig Indpas i Billigbutikkerne, er en Trusel for Aftagerne til kontraktlig bunden Pris, d. v. s. til Københavns Mælkenotering, thi Aftagernes usolgte Returnængder frembringer Spild af Mælk og Omkostninger.«

At redegøre for alle Bogens 50 Kapitler er ugørligt, men det skal fastslaas, at Dr. Landos »Mælkehandel« ikke blot behandler Varen Mælk, men ogsaa indeholder en Række nye principielle Betragtninger om saavel handelsmæssige som driftsøkonomiske Problemer.

Trods sin letflydende Fremstillingsform egner Bogen sig dog ikke til flygtig Læsning. Den maa studeres.

Aage Boch H. D.

¹⁾ Se Kapitlet om Detailprisens kalkulatoriske Opbygning.